

‘Van mij hoeft ‘t niet’

Nadat we langs een steile afrit van de Middeldijk, een winterdijk in het Barendrechtse polderlandschap, zijn afgereden, bellen we aan en wachten. Geen reactie. Toch geen dichte deur? Zouden ze de afspraak zijn vergeten? Of moeten we het, net als bij de Caspanni's even achterom proberen? Plots horen we iemand roepen: ‘Aan deze kant!’ Dus toch, alweer een boerderij waarbij de voordeur niet dagelijks in gebruik is. Tijdens de rondleiding door het huis zullen we zien dat de voordeur in verbinding staat met de ‘pronkkamer’, een mooie kamer waar vroeger alleen op zondag werd vertoefd. Bij de heer en mevrouw Leeuwenburg is dat niet meer het geval. Vroeger woonde daar nog een familielid, nu maken zij slechts gebruik van deze kamer wanneer een verjaardag wordt gevierd.

We lopen om naar de zijdeur en kunnen - we stoten bijna ons hoofd - net onder de deurpost naar binnen. We komen aan in een ruime, sobere keuken en schudden de handen van de heer en mevrouw Leeuwenburg, een ouder echtpaar. Stilletjes wijzen ze ons de weg naar de eetkamer waar we aan tafel plaatsnemen. Een beetje onwennig kijkt het echtpaar ons verwachtingsvol aan. We horen ze bijna hardop denken: welke vragen zouden er komen?

Al snel is het ijs gebroken en luister je naar de verhalen over vroeger, het boerenbedrijf, de oude schuur en de plaatsing van hun boerderij op de gemeentelijke monumentenlijst van Barendrecht en de grootschalige veranderingen door de woningbouwplannen van de gemeente. Met een licht dialect vertelt de heer Leeuwenburg over zijn boerderij:

Aankoop

‘In 1927, ik was toen zeven jaar, heeft mijn vader dit gekocht, dat is dus ongeveer 72 jaar geleden. Het was van een boer en zijn ziekelijke vrouw, die de Hoeksewaard in zijn gegaan, toen hij half veertig was. Daar voor zat hier een gezin met 12 of 13 kinderen. Die hebben het huis hier laten bouwen voor f 3000,-. Voor dat bedrag had je dus een aardig huis vroeger! Dat zou je nu eens moeten proberen!’

Toen mijn vader dit overnam was er hier land achter. Mijn vader huurde dat land van de eigenaar. Elke zes jaar werd het weer opnieuw ingehuurd; zo ging dat toen, zo lang duurde een pachtcontract. Maar ik had vroeger ook land: hierachter waar die auto's staan was land, met koeien. Het was een kleine 22 tot 23 hectare. Nu zijn er allemaal huizen gekomen.’

‘Ik voel me verplicht’

De heer en mevrouw Leeuwenburg zijn het niet eens met de plaatsing. Ze vertellen herhaaldelijk dat het van hen ‘niet hoeft’, de plaatsing van hun boerderij op de gemeentelijke monumentenlijst.

‘Ons huis is een gemeentelijk monument, maar we weten dat er ook rijksmonumenten zijn. De gemeente moet nu eenmaal altijd oude boerderijen, van boven de 100 jaar hebben. Dat zijn nou eenmaal de Oudheden hè?’

Op een gegeven moment werden wij door de gemeente benaderd of we het eens zijn met de plaatsing van monumenten, of niet. ‘Of niet?’ hoef ik eigenlijk niet te zeggen, want als ik niet had gewild, waren ze toch met de plaatsing begonnen. Dus je wordt half verplicht, tenminste, zo voel ik het. Je hebt er zelf niets over te zeggen. Zo mag ik geeneens mijn kleur veranderen! Als dat raam groen is, mag het nooit meer rood of wit of geel worden. Dat zegt de gemeente. Op mijn leeftijd moet ik dat trouwens ook niet meer hebben, want dan begin je daar niet meer aan. Dat moeten zij van de gemeente ook begrijpen.

Ik heb altijd gezegd: ‘Van mij hoeft ‘t niet en ik ken verschillende mensen die zich daarbij aansluiten. Ik ken iemand die hier een oude boerderij heeft en die had de hele boel willen afbreken om er een bungalow op te zetten. Maar nu het een monument is, mag het niet meer. Het mag in ieder geval niet meer afgebroken worden. En op een gegeven moment kom ik op een leeftijd dat ik er toch af moet, want het is allemaal veel te groot om bij te houden.’

Het is toch minder waard

‘Als ik het ooit wil verkopen, zeggen ze: ‘Als het een monument is, krijg je absoluut minder dan in de gewone handel’. Het pand is dan minder waard. Dat is algemeen bekend. Mijn kinderen zeggen dat ook. Laatst zij één van hen: “Ja, jij kan het maar voor vier ton verkopen, terwijl als het geen monument was, het zes of acht ton waard zou zijn.’ Van hun hoeft het dus ook niet. Heel toevallig kwam er een paar weken terug iemand van Barendrecht, die vroeg wat ik met ons huis van plan was. Ik antwoordde: ‘Ik ben 76, land hebben we niet meer, dus wat moet je nou verder?’. Toen zei hij: ‘Wat moet je ermee doen: je moet ‘t verkopen!’ Maar hij wist nog niet dat het een monument was. Toen hij dat hoorde, was hij gelijk afgebrand, want hij wilde het kopen om het af te breken en er een bungalowpark van te maken. Er zit namelijk zo’n 4000 vierkante meter grond bij, het is net een allround ijsbaan, er kunnen verschillende bungalows staan.’

Goed hout

Fier en met trots vertelt de heer Leeuwenburg over de kwaliteit van zijn bezit:

‘Het is allemaal hout en het zijn zeer grote, stevige balken, dus het zit goed in elkaar. Achter in de schuur is ‘t net of de balken er vorige week zijn ingezet, in plaats van 250 jaar geleden. Zo goed zijn ze nog. Ik heb eens één keer een timmerman op zolder gehad - dat is zo’n 40 jaar geleden - die zei: ‘Wat je hier ziet, zo kunnen ze ‘t niet meer bouwen.’ Nu bouwen ze het heel anders als vroeger. Het was allemaal handwerk, nu is het allemaal machinewerk. Een schuur staat hier tegenwoordig binnen enkele weken! Maar dat staat niet zo lang als onze schuur, hoor.’

We komen in de schuur op de verdieping en kijken door de slierten stof naar boven. Wat een rust! We zien een gigantische kathedraalachtige ruimte van wel 15 meter hoog, waarin gebinten en gordingen en een worm van enorme afmetingen het rieten dak dragen. Ondanks dat het dakhout hier en daar door houtworm is aangetast, kan deze constructie nog vele, vele jaren mee. Op een enkel plekje in de nok priemt het zonlicht de ruimte in. De rietdekker zal binnenkort weer eens langs moeten komen om dit plekje ‘op te stoppen’.

Het huis

‘Vroeger hadden we een mooie kamer waar ze alleen met een verjaardag zaten, dat was de pronkkamer. En verder kwamen we er nooit, ook zondags niet, want alle activiteit vond achter plaats. Zo moesten we voor het aanrecht helemaal naar achter lopen om iets te halen, je was wel tien minuten lopen voordat je in de keuken was. Dat hebben we dus veranderd en daarom zitten we nu in het middengedeelte van het huis.

Boven komen wij niet, dat wil zeggen, dat is een hooizolder, daar werd het hooi naartoe gedragen. Vroeger waren er hier negen bedsteden! In de gangkast was een bedstee, daarachter, in de opkamer een paar, in de voorkamer een paar, daar was er één. Ja, er moeten er hier negen geweest zijn. Nu hebben we allemaal aparte slaapkamers, maar dat bestond vroeger natuurlijk ook niet. Die oude knecht van mijn vader had 16 kinderen en toen de laatste werd geboren, ging de eerste eruit. Ze scheelden 20 jaar. De eerste en de laatste. En die sliepen echt op één kamer.

We hebben nog wel een ouderwetse koeienstal waar vroeger de koeien stonden. Dat is allemaal afgebroken.'

Even later laat het echtpaar ons de ouderwetse stal zien. Hier stonden vroeger dus de koeien! Je mist de stalgeluiden, maar de geuren ruik je nog steeds en de bedrijvigheid die hier vroeger heerste kun je er zo bij voorstellen. De koeienplekken met voerdergoot en drinkbakken staan leeg. Het is net alsof ze wachten op de koeien, die niet meer komen. Nu staan er een bromfiets en een aanhanger. In de giergoot liggen oude werktuigen en waar vroeger de hooiwagens met hooi de stal in reden staan nu caravans gestald. Een bijzondere plek.

Niet meer weg

'We vinden het leuk om hier te wonen, we weten niet waar we anders zouden willen wonen. We zijn buiten gewend: vrij, helemaal vrij. Vroeger ging je 't land in, de koeien verzorgen: dat waren je werkzaamheden. Maar toen dat verdween, zijn we er wel blijven wonen. En als we zouden verhuizen, zouden we toch liever in Barendrecht blijven, want daar zijn we ingegroeid. Dus we willen hier eigenlijk niet meer weg.

Ondanks dat zullen we er nu nooit meer iets aan verbouwen; het zal onze tijd wel duren. We zijn er te oud voor. Als je 30 of 35 jaar bent dat doe je dat nog, maar op onze leeftijd doe je dat niet meer.'

Belevingswereld van vroeger en nu

'Vroeger kostte het bouwen van een huis vrijwel niks. Dan werd er misschien wel drie, vier of vijf jaar over gedaan voordat het overeind stond. Tegenwoordig moet het in een paar maanden gebeuren. Maar ja, de arbeidskosten zijn gewoon te hoog. Want ik ben wel een dagje ouder, maar ik weet nog wel dat ze voor een kwartje per uur werkten. Eerlijk waar, op 't land was dat zo. En een timmerman of een metselaar die kreeg meestal twee kwartjes. Mijn vader had vroeger een knecht, die had niet zo erg veel kinderen, een stuk of 16, en die zaten in een huisje, dat was zo klein als deze kamer. De ledikanten stonden tegen elkaar aan. Dan praat ik over vóór de oorlog hoor, ik praat nu over de jaren dertig. Ik heb hier vroeger met mijn vader gewerkt. Toen werkten ze voor een kwartje per uur. Maar ja, een liter melk kostte twee centen. En zo was alles goedkoop. Maar ondanks dat was het diepe armoe, dat was echt diepe armoe. Want toen waren er maar echt een paar rijke mensen. De meesten moesten leven van de schulden. Wat er nu eigenlijk teveel is, was er toen te weinig. Ja, er is nu teveel, je kan alles kopen want iedereen heeft geld. Hier komt het erin en daar gaat het eruit.

Autorijden ben ik toen vergeten te leren. En tegenwoordig zijn ze allemaal 18 jaar en ze rijden auto. Toen ging ik voor een appel en een ei, zo noemen ze dat dan. Zoals mensen vroeger met fietsen opgroeide, groeien ze nu met een auto op. En neem dan vakanties. Vroeger bestonden er geen vakanties. Tegenwoordig gaan ze allemaal weg. Wij gingen nooit weg! En wie reden er vroeger auto? Ik kon ze op één hand tellen; dat was de burgemeester, de dokter en de notaris.'